Revista Universul Juridic ● nr. 10, octombrie 2017, pp. 24-42

SOCIETATEA SIMPLĂ (II)

Gabriel TIȚA-NICOLESCU

Abstract

Unlike the companies with legal personality which, right from the start, had a unitary regulation (Law no. 31/1990, passed immediately after the 1989 Revolution), the companies without legal personality were grounded on a more heterogeneous regulation. The existence of the latter was based on two distinct legal provisions, namely art. 1.491 and subsequent of the Civil Code of 1864 (for partnerships without legal personality), art. 251-256 of the Business Code (for joint ventures) respectively.

When the new Romanian Civil Code entered into force (in 2011), both legal regulations on partnerships and joint ventured were expressly abolished, as the two regulatory documents (meaning the Civil Code of 1864 and the Business Code of 1887) were repealed in full (express repealing according to art. 230 of Law no. 71/2011 for the application of the new Civil Code).

However, by means of a similar regulation, the new Civil Code took over the two types of companies without legal personality in Chapter VII (Company Contracts) of Book V (On Obligations), Title IX (Various Special Contracts). The chapter concerning company contracts consists of three distinct sections of which we will hereby approach the 2nd Section (Partnerships) and the 3rd Section (Joint ventures).

In fact, in the chapter on company contracts, the new Civil Code includes special provisions referring only to the two types of companies without legal personality. Therefore, the two sections of Chapter VII (the 2nd and the 3rd Section) are the legal framework for the companies without legal personality in Romania and, at the same time, they are a special legal regulation in the matter, that is no other law may govern in this field. As we have previously shown, the Tax Code may rule on various aspects concerning the organization of this type of companies, as a special legal regulation (which applies with preference against the provisions of the Civil Code); nevertheless, we believe that, in legal terms, the tax regulations should not be allowed to change significantly the legal requirements set by the Civil Code for the establishment and operation of the companies without legal personality. Unfortunately, the regulatory contradictions between the two legal instruments (the Civil Code and the Tax Code) are obvious and of essence in some cases, therefore they cannot be overlooked; this is why we have thought it appropriate to approach such matter, namely the interference of civil and tax regulations, as this interesting topic may give rise to many debates in practice.

Keywords: *Partnership, Joint Venture, companiesm legal personality*

Participarea la profit şi pierderi. Potrivit art. 1.902 NCC, *„Participarea la profitul societății implică şi contribuția la pierderile societății, în condițiile prevăzute de contractul de societate, ale prezentului capitol sau ale legii speciale aplicabile, după caz”*.

Aşadar, prima observație: Codul civil, spre deosebire de Codul fiscal (care, aşa cum am arătat, prevede că participarea se va stabili corespunzător cotelor de contribuție) pleacă de la o premisă care ne relevă, în mod evident, o dispoziție supletivă (iar nu imperativă), în sensul că ceea ce va prima în această chestiune este convenția părților, clauzele cuprinse în contractul de societate care fac referire la modul de participare la profit sau, după caz, de suportare a pierderilor. Aceste prevederi contractuale sau, dimpotrivă, lipsa oricăror prevederi contractuale în acest sens, cunosc, la rândul lor, două limite, şi anume, legea (regulile din Codul civil referitoare la împărțirea beneficiilor şi la suportarea pierderilor) şi, respectiv, actele normative speciale (despre care am făcut deja vorbire când am exemplificat cu reglementările specifice din materia profesiilor liberale). Vom trece peste legile speciale, întrucât abordarea fiecărei forme societare în parte (societățile profesionale reglementate în materia profesiilor liberale) nu face obiectul de studiu al materialului nostru; în schimb, prezintă interes, în mod evident, regulile instituite de Codul civil pe aceste chestiuni, cu atât mai mult cu cât acestea sunt obligatorii, aşa cum am arătat, dacă părțile au omis inserarea unor astfel de clauze.

Prin urmare, vom reține prima regulă legală, o regulă previzibilă, rezonabilă şi justă: partea fiecărui asociat la profituri şi pierderi este *proporțională* cu aportul său la capitalul social (fie că acest aport a fost adus în natură, fie că a fost adus în numerar), dacă nu s-a convenit altfel, fie prin contractul de societate, fie printr-un act adițional semnat de către toți asociații. În ceea ce priveşte partea la profituri şi pierderi a asociatului al cărui raport constă în prestații sau cunoştințe specifice, aceasta este egală cu cea a asociatului care a contribuit cu aportul cel mai mic, dacă părțile nu au convenit altfel.

Cea de-a doua regulă instituie, la fel de echitabil, în opinia noastră, o *limitare* a dreptului asociaților de a decide cu privire la modul de participare la profit şi pierderi, în sensul că asociații pot participa la câştig în proporție *diferită* de contribuția la pierderi, însă numai cu condiția ca astfel de diferențe să fie rezonabile potrivit cu împrejurările şi să fie expres prevăzute în contract.

O a treia regulă pleacă de la ipoteza în care contractul de societate simplă stabileşte numai partea de câştig, caz în care *aceeaşi* proporție va fi avută în vedere şi în ceea ce priveşte pierderile.

Esențială şi imperativă, după stabilirea celor câtorva reguli de bază în materie, este însă interdicția stipulării unei *clauze leonine*. Astfel, reținem că, în toate cazurile, orice clauză prin care un asociat este exclus de la împărțirea beneficiilor sau de la participarea la pierderi este considerată *nescrisă*, aceasta fiind, după cum ştim, o clauză leonină, nepermisă, de principiu, în contractele de societate. Clauza leonină, ca terminologie (denumire propriu-zisă), a fost şi este o creație invariabilă

a doctrinei şi jurisprudenței anterioare, pe temeiul textului art. 1.513 Cod civil 1864, care o reglementa expres, chiar dacă nu sub acest concept; practica judiciară cenzura constant o astfel de clauză în contractele încheiate anterior intrării în vigoare a noului Cod civil, soluțiile jurisprudențiale fiind pronunțate pe ideea că o clauză leonină ar afecta însăşi esența unui contract de societate sau de asociere. Vechiul Cod civil reglementa clauza leonină în cuprinsul art. 1.513: *„Este nul contractul prin care un asociat îşi stipulează totalitatea câştigurilor. Asemenea, nulă este convenția prin care s-a stipulat că unul sau mai mulți asociați să fie scutiți de a participa la pierdere"*. După cum se observă, potrivit acestui text de lege, sancțiunea expresă era una extrem de drastică, şi anume *nulitatea* contractului de societate. Desigur, tendința instanțelor de judecată a fost aceea de a salva contractul de societate în astfel de situații, aplicând nulitatea doar cu privire la clauza în sine, nu la întregul contract. Chestiunea este tranşată definitiv prin noile dispoziții legale, având în vedere că legea instituie expres doar nulitatea clauzei leonine, prin considerarea *de plano*, ca nescrisă, a unei astfel de clauze într-un contract de societate simplă. Mai trebuie spus că Legea nr. 31/990 nu prevede expres o astfel de interdicție (de stipulare a clauzei leonine) şi, implicit, nicio sancțiune (de clauză nescrisă). Noul Cod civil reglementează expres această ipoteză şi, chiar dacă nu o numeşte expres cu titulatura de „clauză leonină", îi stabileşte clar şi corect limitele. Singura *excepție* de la interdicția stipulării clauzei leonine o regăsim doar în cazul asociatului al cărui aport constă în prestații sau cunoştințe specifice, asociat care este scutit, în măsura corespunzătoare acestui aport, de a participa la pierderi, daca această scutire a fost prevăzută în mod expres în contractul de societate.

Obligația de neconcurență. Asociatul societății simple nu poate face concurență societății pe cont propriu sau pe contul unei terțe persoane şi nici nu poate face, pe socoteala sa ori pe socoteala altuia, vreo operațiune care ar putea fi păgubitoare pentru societate. Asociatul nu poate lua parte pe cont propriu sau pe contul unei terțe persoane la o activitate care ar conduce la privarea societății de bunurile, prestațiile sau cunoştințele specifice la care asociatul s-a obligat. Beneficiile rezultând din oricare dintre aceste activități interzise se cuvin societății, iar asociatul este ținut pentru orice daune ce ar putea rezulta.

Observăm din nou că, potrivit legii, societatea ar fi cea păgubită şi îndreptățită la despăgubire, însă, aşa cum am mai arătat, nu putem vorbi, în fapt şi în drept, decât despre ceilalți asociați, aceştia fiind, în opinia noastră, cei care au dreptul la despăgubire.

Folosirea bunurilor sociale şi a sumelor de bani rezultate din activitatea societății. Pentru a elimina controversele ce pot apărea între asociați cu privire la posibilitatea faptică şi concretă a acestora de a utiliza bunurile sau banii societății, legea instituie câteva reguli privind folosirea bunurilor sociale şi a fondurilor

comune, precum şi soarta cheltuielilor făcute de asociaţi pentru societate şi pentru plata datoriilor debitorului comun.

În ceea ce priveşte bunurile sociale (bunurile aflate în folosinţa societăţii, pentru realizarea scopului asocierii), avem în vedere două ipoteze, şi anume, pe de-o parte, cazul în care acestea sunt folosite în interesul societar şi, pe de altă parte, cazul în care, dimpotrivă, bunurile în discuţie sunt folosite în interesul personal al asociaţilor. În prima ipoteză, ca principiu, în mod firesc, fiecare asociat poate folosi bunurile sociale, întrucât această folosinţă este în interesul comun, deci al tuturor asociaţilor; este însă necesar ca această folosinţă să se realizeze potrivit cu destinaţia bunurilor şi fără a stânjeni drepturile celorlalţi asociaţi. Asociaţii pot însă limita prin contractul de societate acest drept, prin instituirea unor cerinţe şi cazuri speciale de folosire a bunurilor sociale chiar şi în interesul societăţii. În cea de-a doua ipoteză, condiţia imperativă este existenţa acordului tuturor asociaţilor pentru folosirea de către un asociat a bunurilor sociale în interesul său personal; mai mult, este necesar ca acest acord să fie exprimat în scris. Asociatul care, fără consimţământul scris al celorlalţi asociaţi, întrebuinţează bunurile sociale în folosul său sau al unei alte persoane, este obligat să restituie societăţii beneficiile ce au rezultat şi să acopere daunele ce ar putea rezulta.

În ceea ce priveşte sumele de bani, în primul rând, reţinem faptul că niciun asociat nu poate lua din fondurile comune mai mult decât i s-a fixat pentru cheltuielile făcute sau pentru cele ce urmează să se facă în interesul societăţii. Orice sume ridicate cu încălcarea acestei interdicţii vor trebui restituite, asociatul fiind obligat, suplimentar, şi la plata eventualelor daune-interese rezultate. Cu toate acestea, în mod excepţional, asociaţii pot lua din casa societăţii anumite sume de bani pentru cheltuielile lor particulare, însă doar atunci când prin contractul de societate este stipulat expres acest drept. Tot la capitolul privind fondurile societăţii, însă privit din perspectiva laturii sale pasive, legea instituie dreptul fiecărui asociat la recuperarea cheltuielilor pe care le-a făcut pentru societate; mai mult, fiecare asociat are dreptul de a fi indemnizat pentru obligaţiile sau pierderile pe care le-a asumat sau suferit acţionând de bună-credinţă în interesul societăţii. Totuşi, asociatul respectiv nu poate compensa aceste cheltuieli şi pierderi cu datoriile sale faţă de societate şi nici paguba cauzată societăţii din culpa sa cu foloasele pe care i le-a adus prin diferite operaţiuni. Interdicţia compensărilor este chiar mai largă, în sensul că este interzisă compensarea între datoria unui terţ faţă de societate şi creanţa acestuia asupra unui asociat.

□n ceea ce priveşte debitorul comun, legea are în vedere ipoteza în care o terţă persoană are o datorie faţă de societate şi, în acelaşi timp, are o datorie faţă de un asociat al societăţii simple. În acest caz, dacă debitorul plăteşte o parte din datoriile sale, care au aceeaşi scadenţă, faţă de societate şi faţă de asociat, asociatul în mâinile căruia s-a făcut plata va aloca suma primită stingerii creanţei sale şi creanţei societare, *proporţional* cu raportul dintre acestea.

Hotărârile adunărilor generale ale asociaților. Considerații introductive. Ca în orice societate, deciziile majore privind viața societății se iau de către asociați, prin hotărârea adunării generale. Codul civil numeşte aceste decizii ale societății simple şi sub titulatura de hotărâri colective ale adunării asociaților.

Au dreptul de a participa la şedințele adunării asociaților toți asociații, indiferent dacă aceştia au sau nu drept de administrare.

În cazul societății simple, Codul civil aduce o serie de prevederi inedite, pe care nu le mai întâlnim în cazul altor societăți, legate, în principal, de forma efectivă de exprimare a hotărârii asociaților dar şi de condițiile de majoritate cerute pentru adoptarea hotărârii.

Forma de exteriorizare a acordului asociaților. În ceea ce priveşte forma de exteriorizare a consimțământului asociaților pentru adoptarea hotărârilor, se poate observa cu uşurință o noutate absolută sub acest aspect, dat fiind că legea inovează evident, prin modalități specifice şi mult simplificate care, practic, fac posibilă adoptarea hotărârilor de către societatea simplă *fără* o hotărâre propriu-zisă. Tocmai de aceea, Codul civil reglementează problematica, în mod cât se poate de judicios, în opinia noastră, sub denumirea de „hotărârile privind societatea" (art. 1.910 NCC), iar nu sub titulatura de „hotărârile adunării generale a asociaților" (cum o face Legea nr. 31/1990).

Astfel, pe lângă forma clasică de consemnare a hotărârii asociaților într-un înscris care să constate decizia acestora cu privire la probleme înscrise pe ordinea de zi în cadrul unei şedințe care îi reuneşte (în adunarea generală), Codul civil permite în mod expres, dată fiind natura specială a societății simple, şi alte două forme de exprimare a acordului asociaților, respectiv:

– Prin *consultarea* scrisă a asociaților. Practic în acest caz, nici nu mai este necesară convocarea adunării generale, consimțământul asupra problemelor care necesită acordul asociaților urmând a fi dat în scris, de către asociați. Această formă de acord este diferită chiar şi de votul prin corespondență permis de art. 191 din Legea nr. 31/1990, unde este obligatorie o convocare a adunării generale, chiar dacă votul poate fi acordat prin corespondență cu privire la acea adunare (convocată la o anumită dată şi cu o anumită ordine de zi). Dimpotrivă, consultarea scrisă a asociaților societății simple poate fi făcută oricând, fără a se fi fixat, în prealabil, o şedință a adunării, însă, în opinia noastră, trebuie să se realizeze înainte de efectuarea operațiunii pentru care s-a cerut consultarea şi, mai mult, ca urmare a consultării, să fie exprimate de către asociați suficiente acorduri pentru efectuarea acelei operațiuni, conform condițiilor de majoritate cerute de lege (despre care vom vorbi mai jos). Trebuie totuşi, precizat faptul că, prin contractul de societate poate fi înlăturată această formă de adoptare a hotărârii, caz în care trebuie convocată adunarea generală potrivit condițiilor impuse în contractul de societate.

– Prin consimțământ *ad-hoc*. Potrivit legii, hotărârile societății simple pot rezulta şi din consimțământul tuturor asociaților exprimat în actul încheiat de societate**.** De pildă, în cazul în care societatea încheie un contract de închiriere a unui spațiu în care îşi va desfăşura activitatea, consimțământul poate fi exprimat prin însăşi semnarea contractului de către asociați, caz în care nu mai este necesară, formal (sub forma unui înscris), o hotărâre a asociaților care să aprobe încheierea acestui act şi nici dovada consultării scrise despre care am vorbit mai sus. Desigur însă că şi în acest caz trebuie respectate cerințele de majoritate impuse de lege pentru adoptarea hotărârilor (despre care vom vorbi mai jos), ceea ce înseamnă că, de pildă, în cazul dat, aşa cum vom vedea, nu este obligatoriu să semneze toți asociații contractul de închiriere, ci doar majoritatea.

Datorită acestor modalități extrem de simplificate de „adoptare" a hotărârilor asociaților, se explică şi faptul că legea nu instituie nicio regulă şi nu cuprinde nicio dispoziție cu privire la convocarea adunării. Se observă că nu se fac niciun fel de referiri în acest sens, nici măcar la vreun termen de convocare, la vreo obligație de publicare a convocatorului şi nici chiar la vreun conținut al convocatorului. Însă, aşa cum am antamat deja, contractul de societate poate reglementa anumite proceduri, cerințe şi termene de convocare, caz în care acestea vor trebui respectate, astfel că hotărârile se pot adopta doar în cadrul şedinței care se va ține ca urmare a respectării tuturor acestor reguli referitoare la convocarea adunării. Desigur, că într-o atare ipoteză, cele două modalități inedite despre care am vorbit mai sus (consultarea şi acordul *ad-hoc*) nu mai pot fi utilizate în cadrul societății simple, în măsura în care acestea contravin prevederilor contractului de societate.

Condițiile de majoritate. În ceea ce priveşte condițiile de majoritate, legea instituie regula potrivit căreia hotărârile se iau cu *majoritatea voturilor* asociaților. În mod particular, trebuie îndeplinită şi o condiție suplimentară pentru validitatea hotărârilor adunărilor generale ale asociaților, şi anume, atunci când aceasta are ca obiect mărirea obligațiilor unui asociat, caz în care se cere, în mod obligatoriu, şi *consimțământul* acestuia, fără a fi afectate condițiile de majoritate.

Prin excepție, este posibilă instituirea unor condiții diferite de majoritate (mai mari sau mici), în următoarele ipoteze:

– atunci când contractul prevede alte cerințe de majoritate;

– atunci când legea stabileşte expres alte cerințe de majoritate.

În ceea ce priveşte prima categorie de derogări, aceste excepții nu impun discuții suplimentare, urmând a fi aplicate întocmai prevederile contractului de societate, contract care reprezintă legea părților şi care poate reglementa reguli derogatorii, cu singura limitare generală de a nu încalcă dispozițiile imperative ale legii; or, în măsura în care legea nu prevede, în mod imperativ, anumite condiții de majoritate, orice alte variante de adoptare a hotărârilor vor putea fi prevăzute în contract, putând fi instituite, prin urmare, cerințe mai mari sau, dimpotrivă, mai mici de majoritate.

În schimb, în ceea ce priveşte cea de-a doua categorie de derogări, în acest caz excepțiile sunt cele instituite de lege şi vor fi întotdeauna de strictă interpretare *(exception est strictisimae interpretationis).* Condiția excepțională de majoritate pentru adoptarea hotărârilor adunărilor generale ale asociaților societății simple este cea a *unanimității* (consimțământul tuturor asociaților) şi este obligatorie în următoarele situații:

– în cazul hotărârilor privind *modificarea* contractului de societate.

– în cazul hotărârilor prin care se aprobă cesiunea părților de interes către persoane din *afara* societății.

– în cazul hotărârilor care au ca obiect numirea unui *administrator unic*.

– pentru desemnarea şi revocarea *lichidatorului* societății, în caz de dizolvare urmată de lichidare.

Trebuie subliniat că cerința unanimității este una *imperativă*, astfel că, în cazurile menționate, asociații nu pot deroga sub nicio formă de la aceasta. Aşadar, toate aceste dispoziții legale sunt prevăzute de lege sub sancțiunea nulității clauzei contractuale (cuprinse în contractul de societate) care derogă nepermis de la prevederile legale imperative; sub acest aspect, trebuie observat că, potrivit Codului civil, orice clauză contrară dispozițiilor referitoare la cerința unanimității de adoptare a hotărârilor este considerată nescrisă.

Contestarea hotărârilor. Asociatul nemulțumit de o hotărâre luată cu majoritate o poate contesta la instanța judecătorească, într-un termen de decădere de 15 zile de la data la care a fost luată, dacă a fost prezent, şi de la data comunicării, dacă a fost lipsă. Dacă hotărârea nu i-a fost comunicată, termenul de 15 zile curge de la data la care a luat cunoştință de aceasta, dar nu mai târziu de un an de la data la care a fost luată hotărârea.

Administrarea societății. Numirea şi puterile administratorilor. Administratorii unei societăți simple pot fi asociați sau neasociați, persoane fizice ori persoane juridice, române sau străine. Numirea administratorilor, modul de organizare a acestora, limitele mandatului, precum şi orice alt aspect legat de administrarea societății se stabilesc prin contractul de societate sau prin acte adiționale la contractul de societate. Aşadar, asociații pot desemna un anumit număr de administratori, vor putea reglementa modul în care aceştia vor lucra, vor putea conferi numai unora dintre aceştia dreptul de reprezentare, vor putea, de asemenea, detalia modul de revocare a mandatului administratorilor şi, în general, vor putea stipula în contractul de societate, orice fel de clauză legată de modul de organizare şi funcționare a administrării societății. Trebuie însă avute în vedere aici şi dispozițiile legii fiscale care impun, aşa cum am observat, obligația menționării în însuşi contractul de societate, a unei persoane (care să aibă şi calitatea de asociat) care să reprezinte societatea în raporturile cu organele fiscale.

Legea reglementează şi ipoteza *pluralității* de administratori, astfel că, atunci când sunt mai mulți administratori desemnați prin contractul de societate (sau, ulterior, prin act adițional), fără ca prin împuternicire să se determine puterile fiecăruia sau fără să fie obligați să lucreze împreună, fiecare poate administra *singur* în interesul societății, dar cu bună-credință. Dacă împuternicirea stipulează să lucreze împreună, niciunul dintre ei nu poate face actele de administrare fără ceilalți, chiar dacă aceştia ar fi în imposibilitate de a acționa, cu excepția cazurilor de forță majoră, când absența unei decizii ar putea cauza o pagubă gravă societății.

Dacă prin contractul de societate nu se fac referiri la administrator/administrare (omisiune permisă de Codul civil, însă exclusă din perspectiva Codului fiscal), societatea este administrată de *toți* asociații şi de fiecare dintre aceştia. Legea prezumă că fiecare dintre asociați are un *mandat reciproc* în raport cu ceilalți asociați, de a administra unul pentru altul în interesul societății, ceea ce înseamnă că operațiunea făcută de oricare dintre ei este valabilă şi pentru partea celorlalți, chiar fără a le fi luat consimțământul în prealabil. Totuşi, oricare dintre asociați se poate opune, în scris, operațiunii respective, înainte ca ea să fie încheiată, însă o astfel de opoziție nu produce efecte față de terții de bună-credință.

Trebuie, totuşi, făcută, în opinia noastră, delimitarea clară, strictă, între cele două ipoteze legale. Aşadar, dacă au fost desemnați administratori, doar aceştia vor avea dreptul de a face efectiv acte de administrare. Prin urmare, actele de administrare a societății şi cele de dispoziție asupra bunurilor acesteia sunt *interzise* asociaților care nu au calitatea de administrator, sub sancțiunea acoperirii daunelor ce ar putea rezulta; cu toate acestea, potrivit regulilor generale, eventuale astfel de acte nu vor afecta drepturile terților de bună-credință. Această interdicție de a interveni în administrarea efectivă a societății simple nu exclude însă dreptul asociaților de a-şi exercita alte prerogative esențiale în materia dreptului societar. În acest sens, reținem că legea prevede anumite drepturi, în mod firesc, şi în favoarea asociaților neadministratori. Astfel, oricare dintre asociați are dreptul de a consulta registrele şi situațiile financiare ale societății, de a lua cunoştință de operațiunile acesteia şi de a consulta orice document al societății, dar fără a stânjeni operațiunile societății şi fără a afecta drepturile celorlalți asociați. În acest scop, legea obligă administratorii să întocmească un raport anual cu privire la mersul societății, care va fi comunicat asociaților. Oricare dintre aceştia poate solicita dezbaterea raportului de către toți asociații, caz în care administratorii sunt obligați să convoace reunirea asociaților la sediul social pentru acest scop. Orice clauză contractuală contrară dispozițiilor legale referitoare la drepturile asociaților este considerată nescrisă.

Tot astfel, şi în ceea ce priveşte dreptul de reprezentare efectivă, subliniem în mod esențial rolul absolut subsidiar al asociaților în această materie. Dacă vorbim despre reprezentarea în justiție, societatea este reprezentată prin administratorii cu drept de reprezentare sau, în lipsa numirii unor astfel de administratori, prin

oricare dintre asociați, dacă nu s-a stipulat prin contract dreptul de reprezentare numai pentru unii dintre aceştia. Societatea stă în justiție sub denumirea prevăzută în contract sau cea înregistrată, în mod legal. Terții de bună-credință se pot prevala de oricare dintre acestea.

În absența opoziției asociaților, administratorul (desemnat sau nedesemnat, dar care are implicit această calitate în virtutea calității de asociat şi a mandatului reciproc) poate face orice act de administrare în interesul societății. Mai mult, nicio eventuală clauză din contractul de societate care limitează puterile de administrare conferite de lege nu sunt opozabile față de terții de bună-credință. Cu toate acestea, administratorii societății sunt obligați să informeze terții asupra puterilor lor, înainte de încheierea actului cu aceştia.

Revocarea mandatului de administrator. Dacă nu avem dispoziții speciale în contractul de societate referitoare la revocarea administratorilor, administratorul societății simple poate fi revocat potrivit regulilor prevăzute de Codul civil în material contractului de mandat. Aşadar, în primul rând, reținem că prin contractul de societate pot fi prevăzute cazurile şi condițiile de revocare, modalitatea de revocare (condiționată, de pildă, de o eventuală aprobare prealabilă a adunării asociaților) sau chiar eventuale efecte ale revocării față de ceilalți asociați. În lipsa unor astfel de reglementări contractuale, se vor aplica dispozițiile referitoare la mandat, contract la care Codul civil face trimitere expresă pentru a lămuri problema revocării administratorului societății simple. Astfel, potrivit art. 2.031 alin. (1) NCC, mandatul poate fi revocat *oricând* de către mandant, expres sau tacit, ceea ce înseamnă, prin analogie, că administratorul societății simple poate fi revocat în orice moment. Problema care se pune este aceea de a stabili cine are dreptul de a revoca administratorul, dat fiind că mandantul nu poate fi societatea simplă în cazul nostru, întrucât ea nu există. În opinia noastră, soluția va avea ca temei tot dispozițiile legale din materia contractului de mandat, mai exact, cele cuprinse în alin. (3) ale aceluiaşi articol 2.031 NCC, text de lege potrivit căruia *„mandatul dat în condițiile prevăzute la art. 2.028 nu poate fi revocat decât cu acordul tuturor mandanților"*. Or, dat fiind că art. 2.028 NCC se referă la *„mandatul dat aceluiaşi mandatar de mai multe persoane pentru o afacere comună"*, cazul tipic al unei societăți simple, rezultă că, pentru revocarea administratorului societății simple, este necesar acordul *tuturor* asociaților.

În opinia noastră, în cazul revocării nejustificate ori intempestive a administratorului, potrivit aceloraşi reguli aplicabile contractului de mandat (la care Codul civil face trimitere) asociații vor putea fi obligați să repare prejudiciile suferite de administrator (mandatar) din această cauză.

Răspunderea administratorilor. Administratorii răspund personal pentru prejudiciile aduse în administrarea societății, prin încălcarea legii, a mandatului

primit sau din culpă. Nu ştim cum ar putea opera o atare răspundere *față de societate* (aşa cum ne spune, din nou, eronat, art. 1.915 NCC), astfel că, în ceea ce ne priveşte, ne menținem opinia că, în fapt, ceilalți asociați, *împreună*, vor fi îndreptățiți la a-i trage la răspundere pe administratori. În cazul în care fapta ilicită (generatoare de răspundere) a fost săvârşită de mai mulți administratori care au lucrat împreună, răspunderea va fi solidară. Cu toate acestea, în privința raporturilor dintre ei, instanța poate stabili o răspundere proporțională cu culpa fiecăruia la săvârşirea faptei cauzatoare de prejudicii.

Datoriile sociale şi datoriile personale. În ceea ce priveşte datoriile față de terți, Codul civil distinge între două ipoteze, şi anume, pe de-o parte, cazul în care datoriile sunt ale societății şi, respectiv, când datoriile sunt proprii, ale asociaților.

În prima ipoteză, pentru a fi consecvenți opiniei noastre exprimate constant, societatea în sine nu îşi poate asuma obligații, astfel că sintagma „creditorii societății" folosită de Codul civil este, riguros juridic, improprie. O creanță ia naştere ca urmare a unui raport juridic civil, raport juridic ce poate fi conceput doar între două subiecte de drept, părți ale raportului juridic; în cazul nostru, unul dintre cei doi participanți – societatea – lipseşte. Prin urmare, corect ar fi să vorbim în acest caz, despre creditorii asociaților (iar nu ai societății) care dețin creanțe născute din raporturile juridice încheiate cu asociații, însă în scopul şi interesul asocierii, sau, aşa cum însăşi acelaşi cod civil ne spune, despre *creditori sociali*, o expresie mai potrivită. Soluția dată de lege în această ipoteză este cât se poate de justă: creditorul social se poate îndrepta, în primul rând, împotriva bunurilor comune ale asociaților iar, în cazul în care nu există astfel de bunuri sau bunurile comune sunt neîndestulătoare, fiecare asociat va răspunde cu propriile sale bunuri *proporțional* cu aportul său la patrimoniul social.

În cea de-a doua ipoteză, atunci când vorbim despre creditorul personal al unui asociat, acesta se va putea îndestula, în primul rând, din bunurile proprii ale asociatului dator; dacă însă creanța sa nu va fi satisfăcută, creditorul personal va putea cere, după caz, să se înapoieze sau să se despartă şi să se atribuie debitorului său partea ce se cuvine acestuia din bunurile comune ale asociaților.

Tot aici mai reținem şi faptul că legea instituie expres interdicția emiterii instrumentelor financiare. Astfel, societatea nu poate emite instrumente financiare, sub sancțiunea nulității absolute atât a actelor încheiate în acest scop, cât şi a instrumentelor financiare emise, în afară de cazul în care prin lege se dispune altfel. Asociații, chiar neadministratori, răspund solidar, dar în subsidiar, în raport cu societatea, pentru orice daune s-ar cauza terților de bună-credință prejudiciați prin încălcarea acestei interdicții.

Răspunderea asociaților aparenți şi a asociaților oculți. Art. 1.921 NCC instituie o răspundere civilă şi în sarcina *asociaților aparenți*, acele persoane care fie pretind ei înşişi că sunt asociați, fie creează terților, în mod deliberat, o aparență

convingătoare că ar fi asociați ai societății simple. Aceste persoane vor răspunde față de terții de bună-credință întocmai ca şi cum ar avea calitatea de asociați ai societății simple. În schimb, societatea (adică asociații reali) nu va răspunde față de terțul astfel indus în eroare decât dacă i-a dat motive suficiente pentru a-l considera pe pretinsul asociat drept asociat sau în cazul în care, cunoscând manoperele pretinsului asociat, nu ia măsurile rezonabile pentru a împiedica inducerea terțului în eroare.

În ceea ce priveşte *asociații oculți*, aceştia răspund față de terții de bună-credință ca şi ceilalți asociați. Nefiind definită noțiunea, credem că asociații oculții sunt acele persoane care, în fapt, exercită drepturile sociale chiar dacă, formal, nu sunt părți în contractul de asociere, cum ar fi, de pildă, persoanele asociate la exercitarea drepturilor sociale sau orice alte persoane care sprijină, sub orice formă, participarea unui asociat în funcționarea societății simple.

Pierderea calității de asociat. Pierderea calității de asociat are loc prin:

– cesiunea părților de interes deținute în societatea simplă;

– executarea silită a părților de interes;

– moartea sau punerea sub interdicție judecătorească asociatului persoană fizică;

– încetarea personalității juridice şi falimentul asociatului persoană juridică;

– retragerea asociatului din societate;

– excluderea asociatului din societate.

Despre cesiunea părților de interes am vorbit în prima parte a articolului, astfel că urmează să abordăm, pe scurt, celelalte cauze de încetare a calității de asociat.

Executarea silită a părților de interes. Aşa cum am văzut, părțile de interes sunt fracțiuni ale capitalului social care conferă asociatului (care a adus aportul corespunzător acestor părți de interes) dreptul de proprietate asupra părților de interes. Aşadar, părțile de interes nu sunt în proprietatea societății (nici nu ar putea fi, juridic, în cazul societății fără personalitate juridică), nici în proprietatea comună a asociaților (întrucât doar bunurile aduse ca aport pot intra în coproprietate, nu şi părțile de interes emise în baza aportului), ci sunt proprietatea deplină şi exclusivă a asociatului care a adus aportul. Aşa fiind, părțile de interes – ca bunuri mobile incorporale – fac parte componentă din patrimoniul asociatului, constituind „gajul general" al creditorilor chirografari, potrivit art. 2.324 NCC, astfel că vor putea fi urmărite de creditorii personali ai asociatului proprietar.

Vorbim, prin urmare, aici, de toate cazurile în care părțile de interes sunt urmărite de către creditorii asociatului, atât în situația în care acestea au reprezentat garanție propriu-zisă (garanție care, aşa cum am arătat, se poate constitui doar cu consimțământul tuturor asociaților, sub sancțiunea nulității absolute), cât şi atunci când, deşi nu au fost constituite garanție, acestea sunt urmăribile potrivit dreptului de „gaj general" al creditorilor despre care am vorbit mai sus.

În ceea ce ne priveşte, avem rezerve asupra executării silite a părţilor de interes ale unei societăţi simple, aşa cum avem rezerve, de altfel, cu privire la executarea silită a oricăror părţi de interes sau a părţilor sociale.

Încetarea capacităţii civile a asociatului. În cazul asociatului persoană fizică, moartea atrage, în mod evident, pierderea calităţii de asociat; de asemenea punerea sub interdicţie a persoanei fizice produce, *de plano*, acelaşi efect, ceea ce înseamnă că o astfel de persoană fizică nu va mai putea fi asociat al societăţii simple.

În cazul persoanei juridice care are calitatea de asociat într-o societate simplă, dacă aceasta îşi va pierde personalitatea juridică (de pildă, prin divizare sau fuziune), nu va mai putea deţine calitatea de asociat în acea societate simplă. De asemenea, falimentul asociatului persoană juridică, întrucât este urmată întotdeauna de lichidarea patrimoniului şi radierea persoanei juridice, duce, automat, la pierderea calităţii de asociat la o societate simplă.

În cazul decesului persoanei fizice sau pierderii personalităţii persoanei juridice, succesorii asociatului pot obţine valoarea părţilor sale de interes de la data încetării calităţii de asociat, iar ceilalţi asociaţi sunt ţinuţi să le plătească imediat ce aceasta a fost stabilită, cu dobânda legală de la data încetării calităţii de asociat; în cazul în care părţile nu convin asupra valorii parţilor de interes, aceasta se va stabili de către instanţă.

Retragerea din societate. Retragerea unui asociat din societatea simplă este permisă dacă o astfel de opţiune este prevăzută expres în contractul de societate. Dacă nu există o clauză contractuală care să prevadă dreptul de retragere, această opţiune este, totuşi, posibilă, însă în anumite condiţii stricte. Astfel, Codul civil oferă câteva principii pentru a reglementa procedura de retragere a asociatului din societate, sens în care delimitează, prealabil, între două situaţii posibile, şi anume, situaţia în care societatea a fost constituită pe o durată nedeterminată şi, respectiv, atunci când durata societăţii a fost determinată.

Asociatul unei societăţi cu durată *nedeterminată* se poate retrage din societate, notificând societatea (ceilalţi asociaţi) cu un *preaviz* rezonabil. Două condiţii trebuie însă îndeplinite în acest caz: în primul rând, asociatul trebuie să fie de bună-credinţă (să nu exercite acest drept intempestiv şi abuziv) iar, în al doilea rând, retragerea sa în acel moment nu trebuie să producă o pagubă iminentă societăţii. De precizat un aspect important, care constă în menţiunea că aceleaşi două condiţii se impun şi atunci când retragerea este iniţiată ca urmare a unei clauze exprese cuprinse în contractul de societate ce permite exercitarea dreptului de retragere; cu alte cuvinte, deşi stipulat expres prin convenţia asociaţilor, dreptul de retragere nu poate fi exercitat oricum şi oricând, ci doar dacă sunt îndeplinite cumulativ cele două condiţii amintite, referitoare la buna-credinţă a asociatului retras şi la nepricinuirea unor pagube societăţii ca urmare a retragerii.

În schimb, asociatul unei societăți cu durată *determinată* se poate retrage din societate doar pentru motive *temeinice*. Mai mult, pentru exercitarea dreptului de retragere, este necesar acordul majorității celorlalți asociați, cu precizarea că, prin contractul de societate se va putea institui o altă cerință de aprobare din partea celorlalți asociați sau, dimpotrivă, nu se va condiționa un astfel de acord prealabil al asociaților. În plus, credem că, având în vedere caracterul personal al societății simple dar şi principiul obligativității efectelor contractului, în general (prin ipoteză, contractul de societate având, în acest caz, o durată certă), motivele temeinice trebuie să existe şi să fie dovedite de asociatul care doreşte să se retragă. În cazul existenței clauzei contractuale care impune obținerea acordului, dacă acest acord nu este întrunit, asociatul în cauză se poate adresa instanței de judecată, care, hotărând asupra retragerii, va aprecia cu privire la legitimitatea şi temeinicia motivelor, oportunitatea retragerii în raport cu împrejurările şi buna-credință a părților. În toate cazurile însă, asociatul retras este ținut să acopere daunele ce ar putea rezulta din retragerea sa. În fine, mai facem precizarea importantă că aceleaşi condiții şi aceleaşi proceduri sunt aplicabile, deopotrivă, nu doar în cazul societății simple pe durată determinată, ci şi atunci când asociatul doreşte să se retragă dintr-o societate simplă având un obiect care nu se poate înfăptui decât într-un anumit timp (iar acel timp a trecut, evident, deşi Codul civil nu face şi această mențiune).

În caz de retragere, asociatul poate obține valoarea părților sale de interes de la data încetării calității de asociat, iar ceilalți asociați sunt ținuți să îi plătească imediat ce aceasta a fost stabilită, cu dobânda legală de la data încetării calității de asociat; în cazul în care asociații nu convin asupra valorii părților de interes, aceasta se va stabili de către instanță.

Excluderea din societate. Spre deosebire de retragerea unui asociat care se poate finaliza, după cum am văzut, pe cale amiabilă sau pe cale judiciară, excluderea poate fi decisă doar de către instanța de judecată, ca urmare a cererii formulate în acest sens de către un asociat. Şi într-o astfel de ipoteză instanța de judecată poate hotărî excluderea din societate doar dacă există motive temeinice, motive care vor fi invocate de către asociatul sau asociații care cer excluderea, însă care vor fi analizate şi apreciate de către instanță. În ceea ce priveşte drepturile asociatului exclus, şi în acest caz, asociatul poate obține valoarea părților sale de interes de la data încetării calității de asociat, iar ceilalți asociați sunt ținuți să îi plătească imediat ce aceasta a fost stabilită, cu dobânda legală de la data încetării calității de asociat; în cazul în care părțile nu convin asupra valorii parților de interes, aceasta se va stabili de către instanță.

Încetarea contractului de societate şi dizolvarea societății. Sub rezerva unor dispoziții legale speciale, contractul de societate simplă încetează în următoarele cazuri:

a) realizarea obiectului societății sau imposibilitatea neîndoielnică a realizării acestuia;

b) în condițiile în care este stipulată în contractul de societate;
c) consimțământul tuturor asociaților;
d) hotărârea instanței, pentru motive legitime şi temeinice;
e) împlinirea duratei societății;
f) nulitatea societății.

Ca urmare a încetării efectelor contractului de societate, societatea va intra în dizolvare, iar ca urmare a dizolvării, se va lichida.

Primele patru cazuri de încetare a societății nu pot provoca discuții, în principiu. Obiectul societății este, ca în cazul oricărui contract, un element esențial şi obligatoriu; dacă acesta a fost realizat sau, dimpotrivă, este evident că nu mai poate fi realizat, atunci societatea nu mai are niciun scop, astfel că va înceta. Apoi, asociații au putere deplină în a decide soarta societății, întrucât ei au decis şi naşterea acesteia; ei pot hotărî, aşadar, prin contractul de societate, cazuri speciale de încetare a societății, aşa cum pot hotărî, ulterior, pentru diverse motive, încetarea societății. În fine, instanța este cea care poate decide, la cererea oricărui asociat, desființarea societății; cerința obligatorie, în acest caz, este să existe motive legitime şi temeinice pentru a se pronunța o astfel de decizie judiciară, cum ar fi, de pildă, în cazul în care intervin neînțelegeri grave între asociați, care fac imposibilă continuarea societății simple.

Câteva precizări se impun cu privire la ultimele două cazuri de încetare, întrucât, în cazul împlinirii duratei este instituit, *de lege lata*, un caz de prorogare a acesteia, iar în ceea ce priveşte nulitatea, cea mai gravă sancțiune care poate afecta un contract, în general, necesită întotdeauna discuții suplimentare cu privire la cauzele şi la efectele acesteia. De asemenea, vom face foarte scurte referiri şi la alte cazuri de încetare a societății.

Împlinirea duratei societății. Este posibil, după cum s-a observat, ca asociații să nu fi stipulat o durată anume a efectelor contractului de societate simplă sau, dimpotrivă, să fi prevăzut expres un termen până la care societatea va dăinui. În cazul în care contractul de societate se încadrează în cea de-a doua ipoteză, împlinirea duratei societății atrage încetarea acesteia, cu toate efectele legate de dizolvare şi lichidare, cu excepția cazului în care intervine *prelungirea tacită* a contractului de societate, în condițiile menționate de dispozițiile art. 1.931 NCC. Potrivit acestui text de lege, societatea este tacit prorogată atunci când, cu toate că durata sa a expirat, aceasta continuă să execute operațiunile sale, iar asociații continuă să inițieze operațiuni ce intră în obiectul său şi să se comporte ca asociați. Prorogarea va opera pe o durată de un an, continuând din an în an, de la data expirării duratei, dacă sunt îndeplinite aceleaşi condiții.

Nulitatea societății. Cauzele de nulitate. Nulitatea societății simple poate interveni doar în următoarele situații:

– în cazul încălcării dispozițiilor imperative referitoare la contractul de societate (prevăzute în Cap. VII, despre care discutăm şi noi, la rândul nostru, în prezentul articol), stipulate sub sancțiunea nulității,

– în cazul încălcării condițiilor generale de validitate a contractelor,

– în cazul în care legile speciale care prevăd funcționarea anumitor tipuri de societăți simple prevăd şi alte cauze de nulitate.

În prima categorie de nulități, Codul civil nu conține dispoziții imperative a căror încălcare să atragă nulitatea societății simple. În schimb, este considerată nescrisă orice clauză contractuală contrară unei dispoziții imperative din capitolul Codului civil referitor la contractul de societate, a cărei încălcare nu este sancționată cu nulitatea societății. Aşadar, dacă legea nu instituie expres sancțiunea nulității societății înseşi, încălcarea dispozițiilor imperative atrage doar nulitatea acelei clauze contractuale, nu a întregului contract.

În cea de-a doua categorie de nulități intră toate dispozițiile generale cuprinse în Codul civil în materia teoriei generale a obligațiilor contractuale a căror încălcare atrag nulitatea unui contract, în general; de pildă, lipsa obiectului sau un obiect ilicit al societății (art. 1.225 NCC), lipsa totală a consimțământului pentru încheierea contractului de societate, incapacitatea tuturor asociaților semnatari (art. 1.180 NCC) sau stipularea unei cauze ilicite sau imorale a societății (art. 1.238 NCC), adică, după cum observăm, condițiile de validitate ale convențiilor, aşa cum sunt impuse de art. 1.179 şi urm. NCC.

În cea de-a treia categorie de nulități, fiecare act normativ cu caracter special care reglementează organizarea şi funcționarea profesiilor liberale (despre care am vorbit în prima parte a articolului) poate prevedea cauze speciale de nulitate a societății fără personalitate juridică.

Dreptul la acțiune, cu excepția nulității pentru obiectul ilicit al societății, se prescrie în termen de 3 ani de la data încheierii contractului.

Efectele nulității. Efectele nulității societății simple beneficiază, ca şi în cazul societăților reglementate de Legea nr. 31/1990 (societățile cu personalitate juridică) de un regim juridic aparte, derogatoriu de la dreptul comun. Astfel, în primul rând, reținem că societatea încetează, ca urmare a nulității, de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care a fost constatată sau, după caz, declarată nulitatea, ceea ce înseamnă că, întocmai ca în cazul persoanelor juridice, nulitatea produce efecte doar pentru viitor, nu şi pentru trecut. Ca urmare a nulității, societatea va intra în procedura de lichidare a patrimoniului social, lichidatorii fiind desemnați prin însăşi hotărârea judecătorească de declarare sau constatare, după caz, a nulității societății, dacă nu au fost deja desemnați de asociați. Actele juridice încheiate de societate nu vor fi desființate ca urmare a nulității şi, mai mult, nici societatea şi nici asociații nu se pot prevala de nulitate față de terții de bună-credință.

Apoi, reţinem ca şi modalitate de validare a nulităţii, faptul că aceasta se acoperă şi nu va putea fi constatată sau declarată în cazul în care cauza nulităţii a fost înlăturată înainte de a se pune concluzii în fond în faţa instanţei de judecată. Mai mult decât atât, instanţa de judecată, sesizată cu o cerere în constatarea sau declararea nulităţii, este obligată să pună în discuţia părţilor, din oficiu, posibilitatea de remediere a cauzelor de nulitate care afectează contractul de societate şi să fixeze un termen util pentru acoperirea nulităţii, chiar dacă părţile se împotrivesc.

Suplimentar de această formă de validare a nulităţii, Codul civil instituie şi o procedură specială de *regularizare* a societăţii, asemănătoare validării cauzei de nulitate întemeiate pe viciul erorii din teoria generală a obligaţiilor contractuale. Astfel, în cazul anulabilităţii societăţii pentru vicierea consimţământului sau incapacitatea unui asociat şi atunci când regularizarea este posibilă, orice persoană interesată poate pune în întârziere pe acela care este îndreptăţit să invoce nulitatea, fie pentru a se face regularizarea, fie pentru a exercita acţiunea în anulare în termen de 6 luni de când a fost pus în întârziere, sub sancţiunea decăderii (Codul civil mai spune că, despre punerea în întârziere, va fi înştiinţată şi societatea, însă, pentru evitarea oricăror confuzii, credem că trebuie înştiinţaţi, de fapt, şi toţi ceilalţi asociaţi). Societatea sau orice asociat poate, în termenul de 6 luni, să propună instanţei investite cu acţiunea în anulare orice măsuri de acoperire a nulităţii, în special prin răscumpărarea drepturilor sociale care aparţin reclamantului (deşi ne spune şi despre societate, probabil că legea se referă la toţi asociaţii, însă prevederea este superfluă, întrucât acest drept îl are, oricum, orice asociat). În acest caz, instanţa poate fie să pronunţe nulitatea, fie să declare obligatorii măsurile propuse, dacă acestea din urmă au fost în prealabil adoptate de societate în condiţiile cerute pentru modificările aduse contractului de societate. La adoptarea acestor din urma masuri nu se tine seama de votul asociatului reclamant.

Răspunderea pentru nulitatea societăţii. Dreptul la acţiunea în repararea prejudiciului cauzat prin declararea sau, după caz, constatarea nulităţii societăţii se prescrie în termen de 3 ani, care începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătoreşti de declarare sau constatare a nulităţii. Dispariţia cauzei de nulitate sau regularizarea societăţii nu împiedică exercitarea dreptului la acţiune în despăgubiri pentru repararea prejudiciului suferit prin intervenţia nulităţii. În aceste cazuri, dreptul la acţiune se prescrie în termen de 3 ani din ziua în care nulitatea a fost acoperită.

Pieirea bunurilor subscrise ca aport. Când unul dintre asociaţi a promis să pună în comun proprietatea sau folosinţa unui bun care a pierit ori s-a pierdut înainte ca aportul să fi fost făcut, societatea încetează faţă de toţi asociaţii, afară de cazul în care societatea poate continua şi fără asociatul care a subscris bunul ce a pierit ori s-a pierdut. Societatea încetează, de asemenea, în toate cazurile, prin

pieirea bunului, dacă a fost pusă în comun numai folosința acestuia, iar proprietatea a rămas asociatului, afară de cazul în care societatea poate continua şi fără asociatul care a subscris bunul ce a pierit.

Alte cazuri de încetare. În cazul în care contractul nu prevede altfel, societatea încetează şi prin moartea ori punerea sub interdicție a uneia dintre persoanele fizice asociate, prin încetarea calității de subiect de drept a uneia dintre persoanele juridice asociate, precum şi prin falimentul unui asociat.

În contractul de societate se poate stipula ca la moartea unui asociat societatea să continue de drept cu moştenitorii acestuia. În acest caz, societatea va continua între asociații rămaşi, însă moştenitorul nu are drept decât la partea autorului său, după situația societății, la data când evenimentul s-a produs. Moştenitorul nu participă la drepturile şi nu este ținut de obligațiile ulterioare decât în măsura în care acestea sunt urmarea necesară a operațiunilor făcute înaintea acestui eveniment.

Lichidarea societății simple. Numirea şi revocarea lichidatorului. Lichidarea se face, dacă nu s-a prevăzut altfel în contractul de societate sau prin convenție ulterioară, de toți asociații sau de un lichidator numit de ei cu *unanimitate*. Aşadar, observația prealabilă care se impune este aceea că asociații stabilesc, în primul rând, prin actul de societate (sau prin act adițional încheiat ulterior ori chiar, în mod special şi în acest scop, cu ocazia încetării societății) toate elementele legate de persoana care va face lichidarea, de desemnarea lichidatorilor şi modul de lucru al acestora ori de răspunderea lichidatorilor. Dacă însă contractul de societate nu prevede nimic în acest sens, atunci se vor aplica dispozițiile legale, aşa cum le vom lămuri în cele ce urmează.

Prima ipoteză permisă ni se pare o soluție firească şi oportună găsită de lege, date fiind caracteristicile societății simple, unde, cel mai probabil, aporturile sunt în bani sau în dreptul de folosință al unor bunuri aparținând asociaților, ceea ce înseamnă că dreptul de proprietate rămâne, pe parcursul existenței societății, fiecărui asociat. În atare condiții, lichidarea societății simple nu poate fi ceva complicat şi controversat, astfel că această operațiune poate fi făcută cu uşurință chiar de către *asociați*, apărând ca inutilă desemnarea unui lichidator, demers care presupune timp şi costuri, de asemenea, inutile. Fără îndoială că tot asociații ar putea lichida societatea şi în cazul în care aporturile au avut ca obiect dreptul de proprietate asupra unor bunuri; dacă, pe durata societății acestea au devenit coproprietatea asociaților (singura ipoteză legală), aceiaşi asociați vor putea decide, printr-un act juridic (notarial, dacă este vorba despre bunuri imobile) reîntoarcerea acestora în patrimoniul personal al asociatului care a adus acel bun în societate.

Problema apare însă atunci când asociații nu se înțeleg cu privire la lichidarea societății simple, caz în care singura soluție (corect identificată de Codul civil) este

de a desemna o terță persoană, independentă şi obiectivă, care să se ocupe de toate operațiunile necesare lichidării. Această persoană este *lichidatorul*, care nu poate fi decât o persoană (fizică sau juridică), ce are statut de practician în insolvență, însă desemnarea lui poate fi făcută numai cu *unanimitate*, adică doar cu acordul tuturor asociaților. Asociații pot desemna, pentru o obiectivitate sporită, mai mulți lichidatori, de pildă, un număr impar de lichidatori sau câte un lichidator din partea fiecărui asociat; în acest caz, hotărârile lichidatorilor se iau cu majoritate absolută. Odată desemnat (desemnați) lichidatorul (lichidatorii), aceştia îşi vor asuma obligații şi răspunderi similare cu cele aplicabile administratorilor. În caz de neînțelegere în desemnarea lichidatorului, acesta va fi numit de *instanța* de judecată, la cererea oricăruia dintre asociați.

În ceea ce priveşte revocarea lichidatorului, legea instituie condiții diferite, după cum acesta a fost desemnat de asociați sau de instanță. Lichidatorul numit de asociați poate fi revocat de asociați, ca şi în cazul numirii, cu unanimitate de voturi sau la cererea oricărei persoane interesate, pentru motive temeinice, de instanța de judecată. Lichidatorul numit de instanță poate fi revocat numai de către aceasta, la cererea oricărei persoane interesate.

Atribuțiile şi puterile lichidatorilor. Reguli de efectuare a lichidării. În esență, finalitatea lichidării societății este acoperirea datoriilor sociale şi, în caz de excedent, distribuirea acestuia către asociați. În acest scop, lichidatorii pot încheia toate actele necesare lichidării şi, dacă asociații nu au stipulat altfel, pot vinde, chiar în bloc, bunurile sociale. Lichidatorii pot încheia convenții arbitrale şi pot face tranzacții, reprezentând societatea în justiție, în cazul unor litigii legate de bunurile sau datoriile sociale. Lichidatorii nu pot însă să inițieze noi operațiuni, sub sancțiunea de a răspunde personal şi solidar pentru toate daunele ce ar putea rezulta.

O primă operațiune necesară lichidării este inventarul. În vederea inventarierii, administratorii trebuie să predea lichidatorilor bunurile şi documentele sociale şi să prezinte acestora bilanțul ultimului exercițiu financiar. Lichidatorii trebuie să întocmească inventarul bunurilor şi fondurilor sociale şi să stabilească activul şi pasivul patrimoniului social. Inventarul trebuie să fie semnat de administratori şi lichidatori.

În ceea ce priveşte datoriile sociale, atât asociații cât şi lichidatorul sunt ținuți a plăti aceste debite, fiind instituită şi o ordine de preferință pentru distribuirea sumelor în caz de lichidare. Astfel, mai întâi vor fi plătiți creditorii societății care dețin creanțe certe, lichide şi exigibile, apoi vor fi consemnate sumele necesare pentru plata creanțelor exigibile la o dată ulterioară, contestate sau care nu au fost înfățişate de creditori; în fine, vor fi înapoiate cheltuielile ori avansurile făcute în interesul social de asociați (care reprezintă altceva decât aporturile).

După plata datoriilor sociale, activul rămas este destinat rambursării aporturilor subscrise şi vărsate de asociați, iar eventualul excedent constituie profit net,

care va fi repartizat între asociați proporțional cu partea fiecăruia la beneficii, dacă nu s-a prevăzut altfel prin contractul de societate sau prin hotărâre a asociaților. Bunurile aduse în uzufruct sau în folosință se restituie în natură. Dacă bunul adus în proprietate se află încă în masa patrimonială (în coproprietate), acesta va fi restituit, la cererea asociatului, în natură, cu obligația plății unei sulte, dacă este cazul, legea precizând expres (şi corect, de această dată) că împărțeala în natură a bunurilor societății se face potrivit regulilor privitoare la împărțeala bunurilor proprietate comună. După rambursarea aporturilor băneşti şi în bunuri, asociatul care a contribuit la patrimoniul social cu aporturi în cunoştințe specifice sau prestații are dreptul de a primi, în limita cotei sale de participare la profit, bunurile rezultate din prestația sa, cu obligația plății unei sulte, dacă este cazul. Dacă în urma lichidării, excedentul rămas constă într-un bun a cărui atribuire către asociați este interzisă de lege, lichidatorul va vinde bunul la licitație publică, cu încuviințarea prealabilă a instanței competente, iar suma se împarte asociaților.

Dacă activul net este neîndestulător pentru înapoierea în întregime a aporturilor şi pentru plata obligațiilor sociale, pierderea se suportă de asociați potrivit cu contribuția acestora stabilită prin contract.